

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literarin, comercialu si economicu.

Va esi Luni-a, Mèrcuri-a, Vineri-a ser'a, si Dominec'a deminèti'a.

Pretulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 4 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anulu intregu. . . 15 fl. *

Pentru Romania:
4 galb. pre anu, — 2 galb. pre 1/2
de anu, — si 1 galb. pre 1/4 de anu.

Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a tim-
brale pentru fiesce care publicati-
une separatu. In Loculu deschis
20 cr. de linia
Unu esemplariu costa 10 cr.

Cancelari'a Redactiunii:

Malulu inf. alu Dunarii, Nr. 32.

Locuinti'a Redactorului:

Malulu inf. alu Dunarii, Nr. 19.

Scrierile nefrancate nu se voru
primi decâtu numai de la corespon-
dintii regulari si „Federatiunii“
Articlii tramisi si nepublicati se
voru ardo.

Invitare de prenumeratiune

la

„FEDERATIUNEA“

Redeschidindu-se diet'a Ungariei la 9. l. c. deshidemu prenumeratiune noua la diurnalulu nostru pre tempulu de la 1/13 l. c. pana la finea semestrului (15 jul.) cu 5 fl. v. a., si pre trei lune, computeate dupa voi'a prenumerantelui, cu 4 fl. v. a. Cu esemplarie complete de la inceputu inca mai potemu servi.

Redactiunea.

Pest'a, 23 fauru
6 marti. 1868.

Preste câte-va dîle se redeschide diet'a Ungariei, prin urmare activitatea delegatiunilor are sê incete. Se pare cã pentru asiedierea definitiva a bugetului comunu, delegatiunile nu se voru intrunî in siedintia comuna, ci numai prin nunciu imprumutate se voru intielege a supr'a incuviintiarii sêu stergerei unor posturi a le bugetului. Va sê dîca, ambe corporatiunile aceste se ferescu ca de focu de functiunarea comuna, ca nu cum-va prin incidintie neprevedute sê se compromita institutul si prin elu masîn'a dualismului. Diurnalele oficiose d'in Vien'a marturisescu intre suspinuri cã dualismulu neci can-
du nu va infatisia o forma simetrica a unui statu unitariu, precum ghibulu (pupulu) nu este ornamentu pentru spinarea omului. Dar se mangaia bieteles oficiose, cã ghibosi'a nu este chiaru nefericire, numai omulu sê fie sanetosu, apoi inca pote si vietiu indelungatu. Cui i-ar plesnî prin capu, dîcu ele, ca cine-va sê se apuce de operatiuni ortopedice (indreptarea trupului) sêu chiaru chirurgice (taiarea ghibului) pentru ca sê scape de atare daru cam reu sfetitulu naturei. Ele repetiescu neincetatu in osebite variatiuni frasea devenita apelu „sê staruimu, dîcu organele oficiose, a suplinî lips'a unitatii prin cointielegere imprumutata, si ni va merge mai bine decâtu cum credeamu la inceputu, mai nainte de a ne fi dedatu cu form'a cea noua,“ adeca cu dualismulu, carele de si e sarbedu pentru nemti, cauta sê se multiimesca si de acestu surogatu, in lips'a unei bucate genuine.

Stoicismulu oficioselor merge si mai de parte, ele facu inca de acum observatiunea caracteristica in privint'a punctului de gravitatiune alu monarcei, si spunu fãra sfiela, cã marile interese a le vietiei comune a imperiului voru oscilã de aici innainte intre ambele parlamiante, adeca candu in Vien'a, candu in Pest'a, era candu se va ivi câte o cestiune esterna mai ardiatoria, acest'a si-va aflã spressiunea in delegatiuni. *Punctulu de gravitatiune, carele pana acum erã fptu, de aici innainte va fi variabilu!* Radiele vietiei publice nu voru emanã mai multu in linia dreapta d'intr' unu centru nestramutatu! Form'a vibratiunii in viitoriu are sê fie o linia curva (stremba). In privint'a asiediarîi noului *sistemu de aperare* atentiunea publica se va indereptã spre Pest'a, pentru cã aici mai vertosu are sê se dee valore principului de unitate alu ostirii! — Era in timpulu celu mai de aproape, nu numai Austria, ci o mare parte a Europei va privi la parlamentulu translaitanu, a carui-a misiune, cea mai grea d'intre tote afacerile, va fi deslegarea cestiunii deficitului, carele ca scrof'a grohotitoria d'in fabula, cu una falca in ceriu cu alt'a in pamentu, amenintia a inghitî nu numai sudorea cetatiunilor, ci chiaru imperiulu insu-si. Acestu deficitu inse, precum se asigureza, are sê scadia cu incetulu, apoi in fine cu totulu, asiê cãtu straneptii nostri au sê fie cei mai fericiti omeni d'in lume.

Ministeriulu au inchiatu, precum se spune, proieptulu sêu celu mantuitoriu, in asta privintia, „*Nou'a Pressa libera*“ aveã se publice eri planulu financiariu alu dlui Brestl. Neci imprumuturi uoue, neci imultirea notelor de statu nu se caprindu in acelu planu, ci reformarea contributiunii, representata prin *rigorosa incassare a dârloru direpte*. Acesta reforma are sê se realizeze in trei ani. Pre tempulu stãrii transitiunale se va incassã unu contributiune straordenaria de la capitaluri, asta contributiune se va pune nu numai pre capitalurile miscatorie, ci si pre cele nemiscatorie, precum si pre pretinsiunile ipotecarie. Anume societãtile industriarie voru responde 2/3 % de la capitalurile loru nominale. Contributiunea pre cupone de la hartiele de statu se va ureã la 17%, era de la hartiele de statu, pana acum scutite de contributiune, se voru responde 10%. Cãtu pentru hartiele de loteria (sorti) se crede cã contributiunea se va pune pre cascigu. In fine, guvernulu are intentiunea de a mai vinde dominiile statului, câte i-au mai remasu, si d'in asta vendiare sperenza a scote 20 mil. de florinti. A fara de aceste se mai cuprindo in planu si deslegarea cestiunii baneci si se afirma cã guvernulu este resolutu a sustienè acestu planu ca unu totu si cã de la primirea acelu-a in senatulu imperialu, ministeriulu si-ar fi conditiunatu remanerea in functiune.

Diurnalele prussiane impartesiescu decretulu reg. prin carele se secuestreza averile ex-regelui Giorgiu. Vomu impartesi momintele esentiale a le gea decretului.

Corpulu legelativu alu Franciei se ocupa de proieptulu de lege in privint'a contingintelui de 100,000 feciori, si de unu reportu suplenitoriu la lede pressa.

Consiliulu federalu pentru uniunea vamala s'au intr'unitu in 2 martiu snb presiedintia dlui Bismark.

Caletoria principelui Napoleonu la curtea de Berolinu ocupa tota press'a europeana, diurnalistii, nesciindu inca adeverat'a cauza a acestei caletorie, se arunca in coniepturile cele mai osebite si incumetate.

Sciri resbelice d'in Oriente.

Sub acestu titlu cetimu in „Wand.“ urmatoriele:

„Daca vomu adunã insciintiãrile câte au sositu in dîlele de curendu trecute despre intemplamintele d'in tienuturile Dunarei de diosu, vomu avè o colectiune frumosica. Acì avem mai antãiu: bande de insurginti cari se preambila prin Romani'a si accepta numai semnalulu ca sê sara in ajutoriulu Bulgaro-Serbiloru in contra Semilunei. A dou'a: insurginti activi, cari in tempu de nopte si pre negura trecu Dünarea si nu crutia nici prunculu in pantecele macei sale. A trei-a: concentrãri de trupe rusesci la fruntariulu Moldovei si note rusesci amenintatorie cãtra Porta, in cari se pretinde cu cuvinte chiari ca Candia sê se ceda Greciei. A patra: dechiararea de nedependintia a Romaniloru, cari arunca jugulu suseranitatei si-si prochiama pre Carolu de Hohenzollern de principe nedependinte si suveranu. A cinci-a: Tabloulu unei conflagratiuni generali si alu ruinarci sgomotose a Turciei, unu tablou, ce se presenteza ca securu, daca cele premise suntu adeverate.

A cercã adeveretatea celoru insirate s'ar potè recumendã fie carui-a, care se intereseza de mersulu acestui lucru. Sê ne tienemu de punctele singuratece, si sê vedemu, ore nu merita acelu care a pusu in cursu faimele aceste-a unu: mentiris impudentissime!

Ce se atinge mai antãiu de bandeles de insurginti moldo-romane si bulgaro-serbe, e lucru curiosu cã organizarea si esistintia loru s'a aflatu si statoritu mai antãiu in Parisu. In privint'a acelei partii, care se tiene ascunsa, firesce, nu se scie nimic'a cu securitate; dara cu atãt'a mai precisu se dau desluciri despre ceealalta parte, carea trecu acù Dünarea. In buroulu redactiunii diurn. „*Constitutionnel*“ d'in

Parisu s'au si numeratu acesti cutezatori obrasnici, ei suntu 65 la uumeru si in doua cete, un'a de 50 si ceealalta de 15 fetiori, pre langa tota padia oficiolateru turcesci, au strabatutu pan' in Bulgari'a. Inse nerusinatii totu-si nu-si potura ajunge scopulu, atãta de secretu, in cãtu mirosulu pulburei ce porta cu sine sê n'ajunga pana la finele nasuri oficiose de la „*Constitutionnel*.“ Totu-si sê lasãmu in pace aceste nasuri, sê mirose mai departe, si sê vedemu ce se intempla la Bucuresci. Cutare dnu Carpu, unu partisanu alu Franciei si contrariu guvernulu romanu de acum, a cerutu prin o interpelatiune desluciri despre aceste bande fabulose de insurginti. S'a cerutu de la elu sê arete locurile unde se sustienu aceste bande, si dlu Carp tacu, si cu elu trebui sê taca tota partia opositiunala, dupa ce in tota Romani'a nici unu sufletu de omu nu scie nimic'a despre esistintia acestoru bande. Ele suntu inventiunea esclusivu privi legiata a publicisticii curtei si casei imperatesci d'in Franci'a, si curagiosulu dnu Carp, care pentru placerea acesteia-a, se blamã innaintea compatriotiloru sêi, se vediu silitu a da staruintiei sale alta direptiune si a ascunde, prin aberatiuni pre terenulu politice innalte, cãtu de putienu versatu este pre terenulu faptelor ce se intempla in Romani'a.

Concentrãrile de trupe rusesci la fruntariile Moldovei s'au demintitu prin „*Invalid rus*.“ Nu dãmu multu pre astfeliu de demintiri si forte putienu pre iubirea de adeveru a „*Invalid*“-ului. Dar' apoi pre iubirea de adeveru a diurn. „*Patrie*“ d'in Paris, nu potemu da chiaru nimic'a, de ora ce nu merita neci atãt'a crediamentu cãtu „*Moniteur*“-ulu, care a dusu virtuositatea de a minti (vedi d. e. insciintiãrile despre Messicu) atãtu de departe, cãtu insu-si „*Bulletin*“-ulu rusescu nu i se pote asemena. Deci, daca contradice diurnalulu oficiosu rusescu celu francescu, nu potemu crede neci unui-a, ci asteptãmu pana se va adeveri, cã ore cu concentrarea trupelor rusesci nu stã lucrulu chiaru asiê, cum stã cu bandeles moldo-romane.

In cãtu pentru prochiamaarea nedependintiei Romanici, trebue sê credemu, cã ea este asta-di dorita de tote partitele moldo-romane. Insu-si partia nedependintatu adisa Franciei vre acesta dechiarare, ba nu numai o vre, ci si agiteza cu tota energia pentru ea. Cã considerã-se-va tempulu celu mai de aproape de binevenitu pentru a face acestu pasiu, nu potemu scî, si de acelu nu potemu nece afirmã nece negã. Atãt'a inse scimu, cã delaturarea unei relatiuni de dependintia numai nominali, nu este lucru de o insemnetate asiê mare, sia buna sama nar' avè urmãrile de cari se teme sêu numai dîcu cã se teme cine-va. Nici de cãtu nu ni se pare lucru intieptu, cã anumiti omeni si-esu d'in fire indata ce vedu cã se pierde unu titluti, ori cãtu de nimic'a, d'in marirea Palischahului, si nu potu precepe cã omulu arunca povarã in mare ca sê scape naea, cã tota marirea imperiului otomau se pote ruina, daca stambululu nu concede nimica, nu se invoiesce cu nimene si vre sê fie numai spriginitu de toti. Incuragiarea unei atari politice pote usioru sê accelereze catastrofa ce s'ar' amana bucurosu.

Noi vedemu acesta catastrofa apropiandu-se, de si aflãmu, in mare parte, forte comice scirile cari se respandescu in privint'a acest'a cu voi'a d'in partea francesca. Revolutiunea in Oriente nu se va presentã ex offo sêu de cãtra scribentii oficiosi d'in Paris. Ea va urmã si nu se va restringe la Candia, ca era-si va erumpe daca va fi sufocata si se va continuã daca se va pactã cu ea. Manevrele francesci fie ori cãtu de fine si de dibace, nu voru avè neci o putere, ca in Messicu, si care nu vre sê puna fundamentu pre nasipu, n'are a da nimic'a pre aceste manevre.

Delegatiunea austriaca.

Delegatiunea senatulu imperialu in siedintia d'in 3 martiu a acceptatu bugetulu ordinariu si extraordinariu alu marinei conformu raportulu comisiunei, stergendu 80,000 fl., care le cerea regimulu pentru edificarea unei versatorie de feru si metalu in arsenalulu de armare d'in Pola. Bugetulu ordinariu dara e statoritu cu 7,508,477 fl. si celu extraordinariu cu 723,000 fl. In decursulu acestei siedintie dede ministrulu de resboiu dechiaratiune oficiala, cã in-

spectiunea flotei s'a desfiintiatu prin Maiestatea Sa. In fine se mai primira nesce resolutiuni despre reorganizarea flotei, administrarea economica prin persoane, cari nu se tienu de statulu militariu; despre fipsarea statului flotei si despre aretări mai acurate cu ocaziunea budgetului pentru anulu venitoriu.

Delegatiunea unguresca.

Siedinti'a d'in 4 martiu. In siedinti'a acést'a se cetesce scrisorea ministrului Becke, prin care se face cunoscuta denumirea consiliariului ministerialu Érkövy de consiliariu ministerialu in ministeriulu comunu de finantie. La ordinea d'flei e raportulu comisiunei finantiare. Pentru desbaterea generala nu se insemna nici unu vorbitoriu, trecendu apoi la cea speciala se primescu cele trei puncte d'an-taiu, cum au fostu propuse de comisiune.

Votulu separatu alu minorității d'in subcomisiunea unguresca pentru budgetulu militariu, suscrisu de Perczel, Ivánka si Várady, propune aplicadarea urmatorieloru sume: pentru armat'a de pe uscatu 71,267,940 fl.; pentru marina 7,579,000 fl., pentru recerintie extraordinarie 13,551,063 fl., in sum'a: 92,360,003 fl., fatia cu proiectulu regimului 26,394,997 fl. crutiati.

Subsemnatorii votului separatu aplicadedia sum'a acést'a in presupunerea si drept'a acceptare, cá regimulu in sensulu §§ 6. si 7. ai art. III. de lege d'in a 1784, si a art. XII. d'in a 1867, corespundendu drepturiloru neinstrainavere ale tiei, nu va intardi a face dispusetiuni pentru restituirea armatei unguresci, inca mai nainte de a presentá unu proiectu de lege pentru militarea generala.

Vien'a 5 fauru. Concordatulu si in genere organizarea trebiloru basericesci au intratu intr'o fase cu totulu noua. Guvernulu are mana libera pentru a le deslegá in sensu liberale. Maiestatea Sa inainte de a caletori la Bud'a-Pest'a a luat parte in unu consiliu ministeriale. Despre desbaterile petrecute in acestu consiliu cerculeza cele mai diferite faime, dar' inca nu se scie nimicu despre decisiunile, ce s'au adusu. Atátu-a inse e lucru constatatu, cá Maj. Sa n'a primitu aceste decisiuni, si si-a cerutu 24 de ore pentru a se cugetá. Auersperg in numele ministeriului inca a cerutu terminu de 24 de ore. Inse inainte d'a fi trecut acestu tempu, Maj. Sa a chiamatu la sine pre Auersperg si a aprobatu decisiunile aduse in consiliulu ministeriale. Deci guvernulu austriacu va pasí cu tota energia in caus'a concordatului.

Ambasadorulu Austriei la curtea papale a facutu unele impartesiri despre conditiunile principali, cari se referescu la concordatu si reformele cari sunt a se face in Austri'a in asta privintia. Cabinetulu de Rom'a s'a revoltatu la aceste impartesiri a le dlui Crivelli si precum spunu scirile mai noue relatiunile intre Vien'a si Rom'a sunt atátu de inconcordate incátu unii vinu a crede, cá in scurtu se voru rumpe comunicatiunile diplomatice intre Rom'a si Austri'a, cá-ci cei d'in Vaticanu se tienu strinsu de assiom'a loru traditionale: non possumus!

Noi suntemu convinsi, cá Austri'a nu se va spariá de asemeni amenintiári; d'incontra va nisul, ca cátu mai curendu s'e ne scape de catenele grele a le concordatului, ce suferu acum mai multu de unu dieceniu baseric'a romana catolica, dar mai virtosu baseric'a romanescá unita.

In legatura cu aceste in septeman'a trecuta s'a vorbitu multe despre cris'a ministeriale si despre discordi'a ce esiste intre membrii cabinetului. Aceste faime le-au respanditu unii corespundinti d'in Vien'a informati d'in funti feudali. De introducere la aceste a servitu esirea d'in senatu a loru cei 7 magnati feudalisti, cari sperau cá prin acést'a demonstratiune li va succede a restorná ministeriulu. S'au retrasu la dosulu lui Auersperg cugetandu cá lu voru poté castigá pre partea loru, ca cu atátu mai securu s'e pota reesí cu planulu loru. Preutímea si partit'a militara cu cari in contielegere lucra cei 7 magnati feudali au facutu noue incercári la curte, dar' nu li a succesu a prinde in curs'a loru pre Auersperg, ci d'in contra ministeriulu observandu intentiunile aceste, — adi e mai solidariu, ca mai nainte.

Nu scim deca acést'a partita triumvirale nu va patí fiascu si cu Rauscher, despre care se dice cá in casu, candu Maj. Sa ar santiuná nou'a lege de casatoria, va esí d'in senatu. Ba inca si nuntiulu papale ar fi decisu, ca in acelu casu indata se parascesca Vien'a.

Diurnalulu „Pall-Mall-Gazette“ scrie cá dificultáte intre Rom'a si Vien'a, se referescu la acele puncte a le concordatului, unde e vorba despre scole si casatori'a mista.

Cestiunea bancei natiunali dupa dechiaratiunea ce a facutu dlu ministru Dr. Brestel in siedinti'a de la 22 fauru a casei deputatiloru, a pasítu in unu stadiu nou. Guvernulu a recunoscutu dreptulu ban-

cei, ca s'e pretinda desdaunare; a accentuatu, cá cestiunea bancei nu se pote deslegá definitiv decátu cu regularea valutei; a recunoscutu, cá in Ungari'a inca are cautiune si in urma cá pentru regularea valutei se va emite una enqueta. Diurnalulu „Oest. Handelszeit.“ dice, cá dechiaratiunea ministrului ar fi multumitoria, deca enquet'a promisa s'ar esmite numai decátu.

Guvernulu e gat'a a tractá cu banc'a in privintia desdaunarei, si acum e treb'a bancei s'e faca atari conditiuni, cari guvernulu s'e le pota primi si s'e fie corespundietorie scopului. Diurnalulu citatu nu afla corespundietorie proieptele, ce a datu la publicitate comisiunea actiunariiloru bancei; fiindu cá prin aceste proiepte s'ar implé numai unele lacune. Numitululu diurnalulu nu voiesce deocam-data a luá la critica proieptele comisiunei, ci numai intoneza de nou necesitatea d'a deslegá definitiv acést'a cestiune, si se adreseza cátra publicu, s'e nu lase, ca s'e adorma éra-si cestiunea bancei.

Cluburile si Limb'a.

(Urmare, vedi Nr. 29.)

(Limb'a) Limb'a, si cu ea in „complexu“ ori ce cauza natiunaria e sugrumata, ori mai pre romania e pusa la fumu, sub cuventu cá acu-si o va deslegá (dora de pe scleme?) inalt'a dieta pote la calendele grecesci, a deca éra-si pre romania: atunci daca o voru implé strepedii; aici si peste voia ni vine in minte proverbiulu ungurescu: pre cine vre Ddieu ca s'e-lu certe, mai antáiui ie mintea; éra apoi cei competinti s'e-si aduca a minte de dílele dietei d'in (Dorizava) Dobritieniu si (Singidava) Segedinu 1849, ca nu cum-va s'e treca éra-si bab'a cu colacii, fára ca s'e-i impartiesca fratiesce intre corindei (colindatori).

Da, da, cu cátu lu strintorescu mai tare curelele pre niamtiulu, cu atátu dualistii nostri de d'in coce ieu de voia de nevoia mai multu la inima; si apoi in aceea proportiune vorbescu cu noi — esti de pre josu — numai in hitre, cu caciu'la, cum ai dice, intr'o urechia — atátu in dieta ca si a casa. Se scie in dieta cum ne merge — apoi mai adaugemu cá in provincia, a casa, in afacerile chiaru comunale, limb'a si romanitatea nu mai are neci unu respectu; ce am potutu eluptá inca si de la provisoriuulu odiosu — ni-a nimicitu constitutiunismulu liberale! Pre la Beinsiu, Borode si in cercu, nu se mai scrie neci o cirta romanescá; subprefectii romani de atunci de la Orade, Beinsiu si Borode suntu dimisi simpliciter, notarii de caracteru romanu daca inca nu suntu dimisi de totu, ori suspinsi — sub o vina séu alt'a, pentru care la cei unguri, nu le cade neci unu firu de peru d'in capu — stau inse numai cu sufletulu in pumni. Osan'a! dara dualismulu, fétu bastardu alu nepotintiei. Beinsiu in Fauru.

Comitatulu pentru diregatori, si nu diregatorii pentru Comitatu.

Dupa principiile moderne constitutiunarie nu mai sunt diregatori, ci numai tisturi oficiali (tisztviseló); deci opincariulu de poporu taca, platesca darea in bani si sange, celelalte nu sunt legate de nasulu lui; altecum nu pricepem cum diregatorii comitatensi nu locuescu in cerculu loru, ci se imbuddiescu la Oradea si Beinsiu, si binevoiescu a se aretá la comunele loru numai candu au de juctítu (executiune); de le trebuie 10—20 marturie s'e alerge satulu intregu la lege, si nu lega la satu, dupa principiulu modernu: poporulu e pentru diregatori, si nu tisturile de varmegia pentru poporu, pre care lu lasa cu totulu sub jurisdictiunea unoru Zapcii de notari; cari „d'ocale“ cum dice osianulu, incepura in unele locuri a dare man'a cu lipitorile de jidani crismari, ca asié „moitié“ (in jumetate) s'e náinteze mai de securu ruin'a totala a poporului. Punemu spre pilda comun'a Rabogani, intre altele, (scaunu de subjude in drumu de tiera) are curti satesci si domnesci, totusi judele si juratulu locuescu in Beinsiu, ca s'e curga pentru doi omeni unu cercu intregu la lege, si nu legea se locuesca in sinulu poporului. (Fia d'fisu intre patru ochi ambiloru domni Fassia si Domsia, li-ar' fi consultu s'e locuesca intre poporu, s'e invetie a vorbi si scrie romanescá, cá cu cátu sciu pana acum, li-aru stá mai bine in Sárrét; cu tote cá pre amendoi i-a nutritu pane romanescá, si prescure santíte.)*

Datu in valea Holodului aproape de mor'a de Cosdeni, la finea lui fauru, 1868.

Oradea-mare 1/3 1868.

De abié trecura doi ani de candu se dede publicitatei marimimos'a si filantropic'a fapta a

*) D. Cor. nostru ne va iertá a observá cá daca deregatorii nu se afla cu locuint'a la sediamentulu oficialu, vin'a o porta mai marii comitatului, cari d'in vechime sunt dedati la asemeni abuzuri, — éra cátu pentru persoanele amintite, avemu s'e observámu, cá precátu cunoscemu noi pre D. Fassia nu avemu neci o banuela in curatele sentieminte romanesci a le Dsale, si daca nu pote inca scrie corectu in limb'a materna, dsa va starui nesmintitu a suplini acést'a scadere. Red.

Magn. Sale dnului prepositu capitulare Nicolau Borbola, prin carea puse fundatiune in seminar. gr. cat. oradanu de 3000 fl. val. austr., si de vre-o câte-va sute fl. la scol'a de Siavaieu, — si iata acuma suntemu éra in placut'a pusetiune de a incunoscentia cá Mgñfi. Sa in 21 ian. an. curinte éra depuse 1000 fl. la cass'a de pastrare d'in Oradea-mare, spre acelu scopu, ca d'in usura acelei-a s'e se ajuto-toreze in semin. gr. cat. oradanu unu studinte, si cu preferintia unu orfanu de preotu cu calculi emininti; carticie'a cassei se si predede in proprietatea Seminarului.

Nestorulu nostru de 80 de ani, de sub a cârui mâna, fiindu profesore de drepturi in 40 ani, esíra multi juristi emininti, precum se vede are inima juna, are activitate natiunale si patriotica; — Dieulu s'e lu tiena inca multi ani, ca s'e-si pota desvoltá actiunea crestina si cetatienescá intr'o sfera si mai estinsa.

Cor.

Cuventarea deputatului Ales. Romanu tienuta in siedinti'a de la 13. dec. in diet'a Ungariei*).

Onorata casa reprezentativa! S'a intemplatu mai de multe ori, cá fui intre atari impregiurári, incátu nu mi-potui da votulu cu ocaziunea decisiunii objectelor discutate. Proieptulu de lege, ce se desbate in presinte, inca e unulu d'intre acele. Sub decursulu sesiunii dietei presinte s'au ivitu atari impregiurári — pentru mine forte neplacute, cari m'au intaritu in convinctiunea ace'a, cá sum detoriu atátu facia cu cas'a repres., cátu si cu alegatorii mei si mai alesu facia cu natiunea mea s'e-mi tienu de detorintia a mi-motivá portarea prin reclamarea presinte. La acést'a mi-a datu ocaziune mai d'aprope ominos'a alusiune si de o mare importantia a pre on. dnu ministru alu cultelor facuta in cuventarea sa de marti.

Urmarii cu atentiune ace'a vorbire elocinte, prin care on. dnu ministru de culte cu tota puterea facultatiloru sale geniali si poetice si cu o acumulare mare de frase recumandá opusetiunii primirea proieptului de lege; mi-s'a parutu, séu celu pucinu asié dedusei d'in accentuarea sa pithica, cá celu mai mare pondu lu-a pusu pre argumentulu referitoriu nu atátu la periculu esternu cátu la celu d'in intrulu patriei, care amenintia chiar' si in presinte, si in cadrulu acestui argumentu au inseratu si filologi'a; io inca me ocupu de filologia, inse nu acést'a e caus'a totu-si, cá am preceptu importantia a cuvintelor d. ministru de cultu, ci cá d. ministru s'a exprimatu cu precisiune.

On. casa repr.! S'a intemplatu de multe ori in cas'a acést'a, cá de câte ori au venitu la desbatere cestiunii mai ponderose, de atâte ori cestiunea natiunaltatii s'a folositu de argumentu pentru a face presiune asupr'a unei partite. Io nu potu precepe procedur'a acést'a, nu o potu precepe intr'o tiera, ca a nostra, care e poliglota, adeca patri'a natiunaltatiloru. Daca unii d'intre condeputatii mei facu astu-feliu, precum s'a si intemplatu de multe ori, si s'a intemplatu chiar' si in cestiuni relegiunarie, — sciu cu siguritate cá on. reprezentanti inca si-aducu aminte de ac'o — cá intr'un'a d'in siedintiele d'in anulu tr. unu on. deputatu, carele se sente forte familiaru in regiunile mai inalte a le politice si diplomatice, ignorandu inse cu atátu mai multu dreptulu canonicu, atacá pre unu episcopu romanu astfeliu, incátu éra s'e credemu — precum vorbitoriuulu o si propusese, cá guvernulu nu numai va lipsi pre memoratulu episcopu de scaunulu si beneficiile episcopali, cá va si denumi indata in loculu aceluia unu episcopu magiaru, — io precum dísei, nu ieu in consideratiune astfeliu de eseporatiuni, dar' consideru si punu pondu pe atari dechiaratini, cari se facu d'in partea guvernului séu prin unii d'intre membrii aceluia, precum s'a intemplatu si in siedinti'a de marti. D. ministru a dísu — intielesulu i-a fostu acél'a neci mai multu neci mai pucinu, cá locuitorii de natiunaltate nemagiara ai patriei cari inse sunt forte numerosi, sunt inimicii patriei (Strigári: N'a disu!) Acél'a i-a fostu intielesulu si semnificatiunea, cá guvernulu n'are incredere in ei, fára ca s'e fie reflectatu, cá tesa se pote si intorca. Credu, on. casa, cá procedur'a de pana acum a guvernului, pre langa astufeliu de dechiaratiuni, tocmai nu sternessce increderea poporeloru nemagiare in privintia regi-mului.

Voiu insirá parerile mele in asta privintia. Guvernulu magiaru de la inaugurarea sa, precum se vede, nu s'a inaltiatu la culmea misiunii sale, ci numai initeza guvernele absolute condemuate prin opiniunea publica si cadute prin politic'a loru cea rea. Imperiulu, care se radíma numai pre putere fisica, e forte slabenogu, pentru cá in dílele nostre, ca neci odata mai nainte, puterile materiali nu sunt unicele, cari apesa in cumpena; puterea morale ocupa rangulu primariu.

Ca s'e nu me provocu la alte casuri istorice si esemplo aduse d'in departare, voiu aninti numai unulu d'in apropiare.

*) In sied. d'in 11 dec. 1867. d. ministru alu cultelor bar. Eötvös, in cuventarea sa a supr'a proieptulu de lege in privintia detorieloru de statu, implorandu primirea proieptulu ministerialu, díse intr' altele „Tragu atentiunea casei a supr'a pericelor ce amenintia nu atátu d'in afara, cátu mai vertosu in intrulu tiei chiaru si de presinte, cá-ce trebue s'e sciti Dloru, cá vietuimu intr'o epoca in carea marginile imperieloru se tragu nu pre basea drepturiloru istorice, ci dupa filologia. De s'ar esca unu resbelu, patri'a nostra ar deveni campu de batalia“, etc. tote potu fi adeverate, dar insultatiunea facuta natiuniloru osebite d'in patria, cereá respunsu, si respingere.

Red.

E o faptă miraculoasă a istoriei, că Austri'a, acestu statu asiadiatu mai multu pre putere militare adeca pre fortia, in comparamiune cu alte popore a fostu totude-un'a inderetru nu numai in privint'a culturii si a libertății, ci si d'in punctu de vedere militar. Neamintindu pre Adolfu Gustavu, pre Fridericu alu II. pre Napoleonu I. si III., va fi destulu a me provocă la tener'a Prussii'a, constatatoria d'in 16 milioane locuitori, carea nimici puternic'a oste a Austrii pre campiele Sadovei. Ce e dreptu, se dice. că colo decisio mintea rezultatulu luptei, er' aici o inventiune noua; concedu, dar' cine va sta bunu, că mane nu va veni unu dusmanu, carele va inventa tunulu celu nou, cu care va nemici imperiulu austriacu? Pana ce Austri'a vegeteaza in suvenirile trecutului, pana atunci alții privescu inainte.

Io credu, ca tempulu si libertatea voru schimbă.

Trecandu cu vederea alte, me voiu restringe numai la pactulu, carele atinge mai de aproape patri'a noastra, adeca la pactulu inchiatu a supr'a afaceriloru comune, emanatu d'in inaugurarea principiului dualisticu, despre carele credu, că nu e unu pactu inchiatu intre popore libere, ci este impacatiunea Ungariei seu mai bine dicendu a natiunei magiare cu Corona si intru aceste osebirea e marc. Dupa parerea mea, acesta impacatiune s'au facutu pre socotel'a nedependintiei si autonomiei patriei nostre, spre stricarea si daun'a celorlu late natiunalități a le tieriei si spre daun'a libertății publice, fara ca prin acestu pactu natiunea magiara se fie potutu cascigă seu se-si pota cascigă in viitoriu ce-va mai multu ca lintea lui Esavu.

Voiu trece la politic'a urmata de guvernulu, de candu s'au inauguratu acestu principiu, purcediendu pre aceea-si carare si dreptiune. Nu voiu se discutati asupra libertății, de carea avemu parte, că-ci acest'a o fecere mai multi d'intre condeputatii mei. Me voiu margini numai la cele, ce intereseza mai de aproape natiunea, alu carei-a fiu sum, natiunea romana. — Indata la inceputu, ministeriulu inaugura politic'a sa prin acea procedura, că d. ministru de interne prin apucaturele sale despoia comitatulu Carasiului de acelu dreptu constituționalu, de care toti locuitorii celorlu late comitate a le tieriei s'au folositu neturburatu, si candu condeputatulu nostru D. Vincentiu Babesiu fece in asta privintia una interpelatiune, d. ministru respunde verde declarandu, că „asiē a facutu si totu asiē va face si alta data“ Declaratiunea dlui Babesiu, prin care descoperi, că este multumitu de respunsulu ministerialu, si carea n'au potutu purcede decătu d'in ore care surprindere, seu alte privintie, mai multu ca d'in convingere, — o sciu apretiu, dar cu tote aceste cauta se marturisescu, că pre mine respunsulu ministerialu neci nu m'au multumitu neci nu m'au luminatu; m'au convinsu ~~inca~~ că funest'a procedura o va urmă si mai de parte, ceea ce se vede d'in procedur'a sa fatia cu alte comitate.

Tienu multu la autonomi'a comitatelor si me sentiutu detoriu a o aperă, pentru credint'a ce am, că deslegarea cestiunii de natiunalitate, asigurarea esistintiei natiunale a locuitoriloru nemagiari, mai vertosu prin autonomi'a comitatense se va potē realisă.

Pentru a caracterisă dreptiunea politicei guvernului, credu mai de parte, că trebe se constatezu faptulu: in ce proportiune sunt aplecati la functiuni Romanii, cari numera aproape trei milioane de suflete. — De ora ce sarcinele sunt comune, dreptatea pretinde, ca se avemu parte si de bunetățile patriei, adeca nu numai d'in quota, detoriile statului, si alte sarcine grele, ci d'in tote drepturile si folosele, de cari se bucura cei lalti cetatiani ai patriei, — sunt silitu a constată că ori in care parte a tieriei se privescu, ori in comitate, unde romanii pretotindene sunt respinsi, ori aici in gremiu, nu vedu reprezentata natiunea mea.

Reclamu inca a nume pentru sugrumarea libertății in Transilvani'a, pentru terorizarea de acolo, unde si asta-di prin ordenatiuni se sugruma libertatea pressei, precum acest'a s'au intemplat decurendu cu „Gazet'a Transilvaniei.“

D'in politic'a cu scopulu amintitu au emanatu decretulu d'in 20 juniu a. c. si altele emise in privint'a Transilvaniei, prin cari unilateralmintea s'au desfiintiatu diet'a — de si feudala — a Transilvaniei, asemene unilateralmintea s'au anulatu legile dietei ardelenese d'in 1863/4, astfelu cătu guvernulu nostru celu constituționalu (?) n'au paditu in asta procedura a sa neci macaru forme constituționale. De aici provine iritatiunea cea mare in Transilvani'a, si cumca ce felulu de opiniune publica domnesce in asta privintia in asta nefericita Irlandia a Austriei, — pre carea politic'a cea demoralizatoria a guvernului Vienesu au maltratatu-o intr'atātu-a, încātu urmele ei cele triste se voru vedē inca multu timpu, si care politica ticalosa, se urmeza asta-di intorsu fatia cu natiunea magiara, — d'icu, nu este de lipsa, ca se o amintescu, pentru că guvernulu are acolo pre comisariulu seu, carele pote, daca vre, se face reportu consciinciosu despre opiniunea publica d'in Ardealu.

Considerandu mai de parte modulu, in care suntemu tratati, că ceea ce la fratii nostri magiari este vertute eminente — iubirea natiunalității — noue ni-se imputa de crima, si de voiu adauge si protectiunea renegatiloru, va se dica imprejurarea, că numai de acei-a sunt aplecati la deregatorie, cari seu se lapeda cu totulu de natiunea loru, seu nu radica vocea intru interesulu ei, atunci mi-este cu nepotintia de a nu reclamá cu dorere.

On. casa reprezentativa! Mai avere-asu cause numeroase, mai putere-asu însă multe pentru a ilustra politic'a guvernului, credu inse că si atātu-a o de ajunsu. Acestu-a e sentiulu apăsării, carele cu atātu e mai dorerosu cu cătu dreptulu este

recunoscutu si proclamatu chiaru atunci, candu totodata se si violeza; acēt'a e consciint'a nedireptății, carea suntemu siliti a o suferi pre socotel'a dreptății; aceste sunt ceea ce splica gravaminele Romaniloru si justifică resistint'a loru.

A recumendă aceste consideratiuni atentunii onoratei case reprezentative am fostu silitu, dupa ce dl. ministru alu cultului, prin alusiunea sa, fece o declaratiune atātu de importanta. — In legatura cu aceste aducu totodata innaintea onor. case reclamatatiunea mea pentru deslegarea, respectivu traganarea cestiunii de natiunalitate, si cu atātu mai vertosu, că nu numai de la alegatorii mei (romani) ci si de la alti cetatiani de alta natiunalitate am fostu provocatu si recercatu a reclamá la on. casa si a solicită deslegarea cestiunii de natiunalitate, carea atātu de onorat'a casa, cătu si de guvernulu au fostu publice recunoscuta ca forte ponderosa.

Au trecut doi ani, de candu on. casa este intrunita, si in decursulu acestui tempu indelungatu on. casa repr. abiē a lucratu alt'a, de cătu că au indesatu gătlegiulu Molochului nesatiosu, precum si de presinte, cu proieptulu de lege pentru detoriile de statu; pre candu poporulu, care cu sudorea fetei sale sustiene patri'a, poporulu, carele sacrifica anii cei mai frumosi d'in viet'a filorlu sei pre altariulu patriei, poporulu, d'icu, inca pana acum nu vede nici o usiorare, des' inca in anulu 1861, cu ocaziunea disolvarei dietei, cunoscut'a motiune a condeputatului nostru Col. Tizsa, facuta in interesulu poporului si a causei confesiuniloru si a natiunalitatiloru, se redicase la decisiune, — intrebū, ce a facutu in acēt'a privintia on. casa? chiaru nimica; cu tote că parerea mea este, că mai vertosu cu referire la cestiunea d'in urma, ni jace in interesulu tuturor'a, ca se traimu in armonia si fratieta buna, care e basea fericirii acestei patrie.

Interesulu comunu alu patriei chiaru atātu de santu e inaintea mea, pre cum e inaintea ori carui condeputatu alu meu de natiunalitate magiara, si nu concedu nimenui, si nici on. casa se nu presupuna despre colegii mei de principiu, că am fi mai rei cetatieni acestei patrie, de cătu ori cine altulu.

Nu sunt recriminatiuni aceste, ce am d'isu, ci resunete de dorere de la atare individuu, carele are credintia si convictiune politica, — convingerea mea inse se abate de la acea convictiune politica a dlui ministru de culte, care e depusa intr'o carte germana cunoscuta, se abate si de la opiniunile politice, ce le-a cuprinsu intr'o brosiura mica despre caus'a natiunalității, si in care tote vei află, numai deslegarea cestiunii nu, convictiunea mea intima e: că natiunea romana si magiara, pre loculu ce lu ocupa, are misiune comune providentiale; am credintia firma că, daca sortea ar' vre, ca fiii acestoru doue natiuni se-si mai incinga inca odata manile in sange fratiescu, comuniunea intereselor si dupa aceea inca i-ar' sili ca se se impace si se traiesca in fratieta.

In ceea ce privescu proiectulu de lege de sub discussiune, auditu am multe vorbiri frumose si escelinti d'in ambe partile, — d'in drept'a am auditu accentuandu-se mai numai necesitatea, inse alte argumente nu prea, — pre candu d'in stang'a si anume d'in partea pre meritatulu deputatu alu cetății Comaromu am auditu argumente, cari m'au convinsu si au convinsu pre toti; cu tote aceste, cu nu potu intră in dezbateria ulterioara a acestui proiectu de lege, că-ci, credintiosu convictiunii mele, nici odata nu voiu dă votulu meu pentru nici unu felu de proiectu de lege emanatu d'in principiulu dualismului.

ROMANIA.

Proiectu de lege

pentru reformarea Curtii de Cassatiune.

Art. I. Membrii curtii de Cassatiune voru fi numiti de Domnu, dupe o lista inducita prezentata de reprezentatiunea natiunale. Ambele camere se voru intruni pentru votarea acei liste.

Art. II. Primulu presedinte si presedintii de sectiune voru fi numiti de Domnu, dupa propunerea ministrului justitiei.

Art. III. Membrii curtii de Cassatiune sunt neamovibili pre termenulu de siepte ani.

Art. IV. Ministru Justitiei are dreptu de preveghere si de repressiune asupra membriloru curtii de Cassatiune.

Art. V. Curtea de Cassatiune are dreptu de preveghere si de disciplina asupra membriloru sei, conformu art. 126, 127 si 130 din legea organizatiunii judicatoriesci.

Art. VI. Destitutiunea unui membru nu se va potē face de cătu, dupe propunerea ministerului justitiei, de cătra reprezentatiunea natiunale.

Art. VII. Se va institui pre terminulu de siepte ani unu consiliu supremu de justitia, compusu de siepte membri, si anume: trei alesi din corpurile legiuitoare intrunite din sinulu loru, doi alesi, asemenea de corpurile legiuitoare, afara din sinulu loru, si in fine, doi trasi la sorti de decanulu facultății juridice, d'intre profesorii de legi, toti intariti prin decretu domnescu. Acestu consiliu va judicā delictela comise de membrii curtii in exercitiulu functiunii, precum si actiunile recursorie civile ce s'aru porni contra membriloru acestei curtii.

Fotoliulu ministeriului publicu va fi ocupatu de procurorile generale alu curtii de Cassatiune.

Acestu consiliu va avē inca dreptulu de preveghere asupra curtii de Cassatiune, in virtutea caruia va potē da avertismente. In casu de disolvarea adunariloru, membrii cari facu parte din corpurile legiuitoare, urmeza a funcționă pana la inlocuirea loru cu alti membri alesi d'in nooele corpurile legiuitoare.

Membrii consiliului supremu de justitia funcioneza, gratuitu.

Art. VIII. Asta lege se va pune immediatu in lucrare.

Art. IX. Tote dispositiunile legii curtii de Cassatiune contrarie acestei legi sunt desfiintiate.

Ministru justitiei.

Antonu Arionu.

Siedinti'a adunarei de la 16/28 fauru.

Presiedinti'a domnului Gr. Archiepiscopu.

D. Suciū interpela pe ministrulu lucrărilor publice asupra sioselii d'intre Iasi Podu-Iloaii, care e stricatu si nu mai umbla asemenea siosea d'intre Podu-Iloaii si Tirgu-Frumosu, prin urmare vre se scia pentru ce nu se termina acele siosele. Voese asemenea se scia si pentru acoperisiulu universității care curge; dar fiindu că acēta d'in urma intrebare nu mai privesce pe d. ministru de lucrări publice, o retrage.

D. Minis. Luc. Publice, respunde că acea siosea, inceputa de multu s'a stricatu d'in cauza că Ńnu se gasea pietrisu la facerea ei, dar că la finele campanii anului viitoriu daca nu tota dar celu putimu 3/4 d'in ea se va termină.

D. Georghiu dice ca caus'a reala e lips'a de controlu d'in partea guvernului si nechiamarea antreprenoriloru la indetori.

D. Minis. Luc. Publice. Dice că nu pote sili pe contractantii de cătu conformu cu stipulările d'in contractu, că nu mai la expirarea termenului, le pote vinde lucrarea in socotel'a cautiunei loru.

D. Eraclidu anuntia o interpelare d-lui ministru alu Cultelor in privint'a unui pensionu de calugaritie catolice d'in Iasi, unde sunt copile romane, si unde acele domne n'au primitu a avē unu profesoru de religiunea ortodoxa. Mitropolitulu de Iasi a protestatu si dupa protestulu acest'a chiaru acele domne au refusat.

D. ministru alu Cultelor dice că totu ce a spusu D. Eraclidu e adeveratu, dar roga pe Camera a asteptă trei zile pana va aduce unu proiectu de lege intr'acēta privint'a.

D. Georghiu, dice că libertatea invetiamentului nu pote fi intielesu in ataculu natiunalității nostre; că nu se pote toleră unu institutu d'in care se exclude si natiunalitatea si religiunea noastra; prin urmare sustiene interpelarea, si cere ca D. ministru se se grabesca cu proiectulu.

D. G. Bratianu. Candu o asociatiune ca cea de care e vorba vine se fundeze scoli la noi, ea fundeaza pentru coreligionarii loru. Daca parintii ortodoxi au incredere in acea scola, cum potemu noi se-i oprimu, afara numai daca nu gasimu imoralitate in fondu. Acea scola nu are de scopu proselitismulu, si ar fi reu, ca cu toleranti'a noastra se atragemu pe omeni, apoi se le impunemu religiunea noastra. Prin urmare obligandu-le a luă unu preotu ortodoxu, amu cadē in reulu ce le reprosiamu, le-amu sili a introduce cultulu nostru: contra libertății loru de consciintia le-amu impune proselitismulu nostru. Dar se facemu propaganda parintiloru ca se nu-si dee copii intr'acele scole.

D. Cogalnicianu, nu admite proiectulu de lege propusu de D. ministru. Dlu reclama pentru scolele nostre ceea ce e in scolele din tierile catolice, adeca cine voese se aiba unu preotu de religiunea sa se pota avē. Religiunea ortodoxa fiindu religiune dominanta la noi, se fie unu preotu ortodoxu pentru fiecele ortodoxe. D. ministru a invitatu pe episcopii catolici, dar ei, nici n'au voit a respunde. Scolele lor sunt mai bune, si pentru că no dāmu copiii acolo, pentru că-i tolerāmu, le dāmu libertatea invetiamentului, ei se nu ne toleru unu preotu alu nostru pentru copilele nostre? Noi nu in gaduimu pe preotulu catolicu a invetiā pe copiii catolici din scolele nostre? Ceremu daru cea-a ce noi le acordāmu lor in tier'a noastra, unde religiunea dominanta este cea ortodoxa.

D. Ministru alu Cultelor dice că respunsu de la prelatii catolici este, dar elu este respingatoru cererii, si de aceea-a va veni cu proiectulu de lege.

D. Holbanu dice că cine nu voiese a recunosce drepturile tieriei, se merge d'in tiera. Institutulu din Iasi are sistem'a cea mai iesuitica, sistema care pote se ne duca la pierderea natiunalității, că-ci numai religiunea ne-a pastratu tiera, si de vomu toleră asemenea procedări, ne vomu trezi peste curendu că nu vomu mai avē o tiera Romana.

D. Ministru alu Lucrariloru Publice. Cele d'ise de toti preopinantii, acele le recunosce si guvernulu, si de acea-a conformu cu Constitutiunea, care dice că instructiunea publica se va regulă prin anume lege, va veni se aduca acolu proiectu de lege, dar nu din punctulu de vedere alu netolerantiei religioase, ci alu instructiunei publice.

Se citeste o propunere facuta de d-nulu Cogalnicianu, prin care se dice că d. ministru alu Cultelor, in virtutea legiloru esistinti se face ca copiii ortodocsiloru se pota invetiā si practicā religiunea parintiloru in scolele eterodoxe, cum potu si copiii eterodocsiloru studiā in scolele romane religiunea lor.

Se citeste a dou'a propunere prin care se dice că multumitu de respunsulu d-lui Ministru trece la ordinea zilei.

D. Ministru alu lucrăriloru Publice cere ca camera se nu facu unu lucru precipitatu, că-ci guvernulu ne fiindu bine pregatitu, ar fi se-lu surprindeti d-v. care sunteti bine pregatiti (protestări). Dacu nu sunteti pregatiti, atunci atātu mai reu, căci tratati o cestiune asiē de grava fara a-o studiā bine.

D. Cogalnicianu si-retrage propunerea, dupa mai multe discutiuni.

Se pune in discutiune raportulu comisiunei delegatiloru privitoriu la infiintarea unei banci fonciare.

D. Ministru alu lucrăriloru publice dice că acesta cestiune e la ordinea zilei de diece ani, că e mare ne-

cesitate de asemenea banca, dar ar trebui ca mai întâi guvernul să dispună de fonduri, să iei mai întâi parte, apoi să vină industria privată, dar guvernul nu dispune, nici nu vede nici un mediu loc pentru executarea unei asemenea banci afară numai dacă nise capitaliști fie chiar străini n'ar veni să se ofere. Prin urmare la ce ar servi un proiect de lege ne basatu pe nici o oferire de capitaliști? ar rămâne fără rezultat.

D. Cociu dăce asemenea că un proiect de lege e lesne de făcut, dar nefiind capitalul, ar rămâne în cartonele ministrului de finanțe. Cere să nu puna pe guvernul la asemenea lucrare zadarnică, ci să lase capitalurile private să se înarcineze cu acestă.

D. P. Buescu raportor combatte cele duse de d. ministru și de d. Cociu, și cere ca ministerul să vină cu proiectul de lege cu i se cere, dar că acel proiect să fie în condițiuni de a da loc la venirea capitalurilor.

D. Gheorghiu, citește un amendament prin care cere a se numi un comitet care să elaboreze proiectul de lege alu banței fonciare.

D. Ministru alu Lucrarilor Publice dăce că proiectul de legea acestă s'a gasit de Camera nepractic și inoportun, dar nu nefolositor; timpul fiindu scumpu roga pe Camera a fini cestiunea mai curând, ori formandu un comitet care recomandandă această dorință guvernului, să treacă Adunarea la alte lucruri urgente.

Se pune la votu raportul comisiunii delegatilor și se respinge cu 39 voturi contra 27.

Se pune în discuțiune raportul pentru închiderea fabriclor de rachiu, pe care comisiunea lu respinge. Cameră primesce concluziunea.

Se pune în discuțiune raportul pentru numirea unei comisiuni de ancheta care să cerceteze cauzele stricatiunilor de la casarm'a Cuza.

D. Cociu e de opiniune că anchetă să se facă de guvern care se bucura de tota increderea Camerii.

Se pune la votu opiniunea minorității, care cere ca guvernul să facă ancheta, și se primesc cu 79 voturi contra 3.

Se pune în discuțiune raportul comisiunii de pensii în privința pensiunelor a 20 persoane. Dupa „Rom.“

Noutati Straine.

FRANȚIA. Cetim în foia „Patrie“ că principele Napoleonu s'a depariatu d'in Paris și a caletorit înognito prin Germania. (Cuventulu incognito nu însemnează pre ascunsu, ci în limb'a juridică însemnează aceea, cându unu domnitoriu său și unu membru alu familiei domnitorie cu ocaziunea caletoriei sale voiesce a încungiurâ ori ce primire solemnă d'in partea statului pre unde trece. Despre una asemenea calatoria a unui domnitoriu se dăce „ca a facutu caletoria incognito“).

Foia „Liberté“ dupa un'a depesă telegrafică d'in Berolinu împartiesce, că regele Vilelmu cadiendu despre calu, s'a vatematu forte tare. Totu acestă foia vestesce, că principele Napoleonu aru avê una misiune de mare importanță și pentru implinirea acesteia va caletori la Berolinu. Dupa sciri mai prospete împartiescu, că numitul principe în 1 martiu a sosit în Francfurtu, la calea ferată fu primitu de consulul Francei; tempulu caletoriei sale mai departe, precum și scopulu aceste caletorie nu se scie. Dupa amedia-di principele făcî o excursiune în Hamburgu. Foiele francezi „France“, „Étendard“ și „Patrie“ demintiescu faim'a latita despre not'a, ce s'aru fi tramis cabinetului de Prussia și celui de Russia; totu aceste-a foia dechiară că Domnitoriulu Romaniei nu a tramis nici o epistola imperatului Napoleonu.

În 27 fauru redactorii foielor d'in Paris tienura una conferința, în care s'au consultatu despre modulu, cum s'aru potè deslegă cestiunea pentru timbrulu diurnalelor. Foia „France“ împartiesce, dupa o telegrama d'in Constantinopol, că pasi'a Omeru în urm'a ordinațiunei Sultanului a caletorit la Rusciucu în calitate de Duce alu armatei dunarene.

ANGLIA. Regin'a Angliei în 27 fauru îndreptă unu autografu câtra Disraeli prin care lu chiama la Osborne, a primî presiedința ministeriale, și a propune maiest. sale modificatiunile, ce voiesce a le introduce în cabinetulu nou și cari dupa esperința sa le tiene de lipsa. Disraeli prin acestă si-ajunse scopulu, i s'a implinitu visulu de 30 de ani, în a cărui-a realizare, înainte de astă cu doi ani, nu potè să creda nice decâtu. Elu e unu barbatu d'in sinulu plebeiloru, și ca atare ajunse la gradulu celu mai înaltu în Anglia, ce e o raritate, dupa ce e lucrul cunoscutu, că în Anglia cu privire la asemenea posturi se ieu în consideratiune rangurile, averea, și tradițiunile familiari, cu cari noulu ministru presiedinte nu se potè laudă de locu.

Ministrii noi depuseră juramentulu în 29 faur. Siedintiele parlamentului s'au amanatu până în 5 martiu. Ministru Stanley apromise că va pune câtu mai curând la desbatere cestiunea Irlandei.

Unu telegramu d'in Abissini'a alu foiei „Times“ dăce, că regele Teodoru cu toti prizonierii se afla în

Magdala; și armat'a espeditiunale e în departare de 2 ore de cetatea Antolo.

— Consiliulu privatu (privy concil) tienu sâmbata sub presiedința reginei o siedintia, în care fostulu cancelariu lordu Chelmsford, puse în manele reginei sigilulu statului, și regin'a lu predece cancelariulu nou Cairus. Cancelariulu nou alu tesaurariulu primî asiderea sigilele sale și ca membru alu consiliului privatu depuse juramentulu.

Ambele case si-amanară siedintiele până în 5 martiu. Astă fu de lipsa pentru ca cabinetulu să se pota constitui deplinu; pentru aceea amanarea neci n'a datu de opusetiune. Foiele septemariie anglesce, dechiarandu-se a supra schimbarei cabinetului, tote recunosc, că ministerulu este compus d'intre cei mai eminenti torialisti, și că, de nu voru urmâ numai nise evineminte neprevedute, se va potè sustienê până la periodulu siedintielor mai d'aprope. Ca unu ce particulariu se amintesce de numitele foie și aceea, că cabinetulu nou are trei membri irlandesi: lordulu Cairus, cancelariu, lordulu Mayo, secretariu de stat pentru Irlandia, și Corry, lordulu primariu alu admiraliții. Semnu bunu pentru cestiunea irlandesa.

ITALIA. (Camer'a deputatilor.) În siedintia d'in 2 martiu ministru de finanțe depune pre mes'a casei legea bugetaria pentru anulu 1869. În decursulu desbaterilor aceste legi deputatii Rossi și Alessandri vorbescu pentru incetarea bancnotelor cu cursu fortiatu, pe calea unui împrumutu silitu. Deputatulu Ferrara e de parere, că cursulu silitu trebuie să încete cu totulu, înse elu se dechiară totu-si în contra împrumutului de fortia, și-si desfasiura proiectulu său, prin care propune a se emite 250 milioane în bancnote, cari apoi se voru sterge în câti-va ani. Laporta, recumendă restringerea de a emite bancnote.

Mai mulți deputati d'in stang'a tienura una conferința, pentru constatarea programei, ce voru se urmeze cu ocaziunea desbaterilor a supra legiloru financiarie. Asemenea facura și deputatii d'in centrulu stangei.

În siedintia d'in 3 martiu camer'a deputatilor decise a se denumi o deputatiune pentru invitarea sindicului de Venetia de a se infatiosă la primirea solemnă a remasitelor pamentesci a le lui Maninu. Dupa acestă se luă era-si la desbatere cursulu silitu alu bancnotelor. Deputatulu Finzi si-defasiura proiectulu său pentru incetarea acestor cursuri și propune a emite 300 milioane în bancnote de stat, cari suntu de a se sterge în 5 ani. Dupa care urmâ cestiunea proiectului deputatului Semenza cu privire la schimbarea succesivă a bancnotelor. Deputatulu Viacova dăce, că cursulu silitu alu bancnotelor nu potè se încete înainte de votarea contributiunei, elu primesce proiectulu de a se face unu împrumutu. Asemene se dechiară și Lualdi pentru proiectulu de a se conrage unu împrumutu silitu.

PRUSSIA. Scirea, ce ni-o împartiesce astadi telegrafulu, despre confiscarea bunurilor regelui Georgiu V. d'in Anover'a, nu va lipsi a produce în tote Europa cea mai mare sensatiune. În legatura cu acestă decisiune atât de importantă, se dăce, că tribunalulu statului ar' mai avê si intentiune d'a intentă procesu în contra contelui Platten pentru crimă comisa în contra Maiestății. Cetorii nostri si-voru aduce înca a minte de respunsulu ministrului de finanție la interelatiunea deputatului Kardorff: că regimulu se va vedè constrinsu a ocupă averea regelui Georgiu, dacă întreprinderile principelui acestuia și a le agintiloru lui nu voru încetă. Prin aceste doue lovituri în contra numitului rege și a partisanului celui mai incredit, spera Bismark a mantui Prussia de unu pretendinte de corona atât de molest, său celu putienu a face pre cestu d'in urma nepericulosu.

SERBIA. Diuariulu Wanderer contine urmatori'a corespundința d'in Belgradu: Ca ilustratiune la articolulu Dvostre „despre faimele alarmatorie d'in Oriinte“, care a facutu pre aici impresiune forte buna, ve potu împartesi înca urmatoriile date despre mintiunile, cu cari si-implu unele foie colonelelor. Unu corespundinte alu diuariului francescu „Patrie“ petreceă, acum sunt vr'o sепte septemane, prin Belgradu, unde aflase cea mai cordială primire în cercurile înalte și mai înalte. În semnu de multamire nu mai înceta de atunci încoace a trimite la redactiunea „Patrie“ cele mai reutatiose inventiuni, ca corespundințe d'in Belgradu. Mai însemnu că omulu acesta traesce acum în Vien'a. Dinsulu a descoperitu esintința a patru partide, și a mirositu, că mitropolitulu de aici numai pentru aceea nu vre să conceda despartirea principelui Mihaiu de femeia, pentru că principele nu s'ar' învoi la o casatoria cu vre-o princesă rusesca; și asid mai departe totu nebunie de felulu acestă. Dara consciința unui corespundinte oficiosu e forte elastică.

Varietati.

*(Suplenirea prin alegere a scaunului metrop. de Alb'a-Julia.) Credem că va interesă nu numai pre credinciosii beserice gr. cat. ai provinciei metropolitane de Alb'a-Julia, ci pre toti romanii, a scî că consiliulu ministerialu au facutu representatiun la Majestăte pentru suplenirea scaunului vacantu și pre cum suntemu informati, chiaru întrintielesulu memorandului deputatiloru romani. Aceptandu informatiuni mai detaiate, dorim ca numirea comisariului și fipsarea dilei de alegere se urmeze neintardiatu.

*(Imprumutul ungurescu.) Diurnalulu: „Österreichisches Handels-Journal“ scrie într'unu articolu intitulatu: „Fasculu dlui Lonyai“ urmatoriile: D'in fante securu ni se spune, cumcă între „Société générale“ d'in Parisu și ministrulu ungurescu Lonyai va deveni lucrulu la procesu, întregulu împrumutu va fi revocatu. Ore spesele cine le voru portă, însu-si dlulu Lonyai? Acestă înscintiare a numitulu diurnalu s'a repetitu acum în mai multe foie si guvernulu n'are respunsu înca nimica prin organele sale. Publiculu ascepta cu norabdare să afe în ce stă lucrulu?

*(Scire neplacuta.) În unele tienuri d'in Maramuresiu se areta cele mai învederate semne de o saracia și miseria mare, spre a carei alinare s'au si facutu despusetiuni d'acatra comitetulu comitatensu. Caus'a principala a aceste saracie diace firesce în lips'a de bani și ocaziuni de a potè afla lucrulu, că-cu productele d'in cea mai fructifera parte a Ungariei mai curând se transporta în Anglia de câtu în Maramuresiu. În comunitatea Iza d'in comitatulu Maramuresiu, care e în departare de 1/2 ora de la Tis'a și drumulu tierci, nu de multu s'a vendutu 13 mosie prin licitatiune, și sum'a încursa, ca pretiu de cumperare pentru tote 13 mosiele, n'a facutu mai multu de 21. fl. 30. cr.

*(Statistic'a afacerilor postale) d'in ambele diurnetate a lo imperiului austriacu în a. 1864. 1865. și 1866, etitululu unei mize fasciure, publicata de oficialulu postalu în ministeriulu de finanțe, I. Rosenwald. Pe 24 pagine ne oferesce fasciură acestă a unu materialu de cifre forte avutu și interesantu pentru dejudecarea comerțului postalu internu, și întrenatiunale. Amicii statisticeii voru afla pre optu tabele conspectuale întregulu comerțu postalu, care le va da impulsu la asemenea nări forte interesante.

Sciri electrice.

Vien'a 5 martiu. În siedintia de asta-di a senatului imperiale, ministru de interne substernu proiectulu de lege despre împrumutul ce are a se da Galiciei. Proiectulu s'a strapusu ca urgente comisiunei bugetarie cu îndrumare de a raportă în siedintia cea mai de aproape. Desbaterea generale asupra legi usurarie s'inceputu și s'au si finitu. Schindler și Beust, care vorbi ca deputatu, partenirea proiectulu comisiunei. Propunerea lui Ryger, ca să se ieu la revediere numai legea usuraria de la 1860 și să nu se creeze lege nouă, s'a respinsu. La desbaterea speciale aline'a prima s'a primitu dupa formulare comisiunei cu o modificare neesentiale a ministrului de interne. Desbaterea se va continuă luni.

Berlin 5 mart. Principele Napoleonu a facutu asta-di vediuța regelui și reginei, regele i-a rentorsu vediuța și principele prandî cu tota suit'a la regele.

Washington, 4 mart. Casa reprezentatiloru a susceputu în actiune adausulu, în întielesulu cărui-a Johnson se acusa cu crimă grava, de ora ce a dechiaratu în publicu, că decisiunile congresului suntu nelegale.

Bucuresci, 5 mart. Proiectulu bugetulu susternutu camerelor statoresce veniturile cu 205 1/2 milioane și erogatiunile cu 203 milioane, de unde resulta unu superplusu de 2 1/2 milioane.

Insciintiare

în privința Cuventariloru Besericesci a le subscrierulu.

De si abiă s'au insinuat atâti prenumeranti, în câtu să se pota acoperi baremu spesele tipariului totu-si amesuratu promisiunei mele, m'am resoltuș edă Tomulu I. — E deja sub tipariu. — Dacă s'amanatu esirea lui până acum, caus'a e de a se cercu în mine, ci în tipografi'a de aici, carea fiindu ocupata cu alte tipariture, de opulu meu numai la începutulu lunci cur. s'a potutu apuca. — Acestă, m'rogu, se servesca ca avisare pentru toti DD. Prenumeranti, și desclinitu pentru acei-a, cari ar' fi dor neodichniti pentru intardiarea aparerei publicatulu opu. — Lugosiu, 3. febr. 1868.

Mihailu Nagy.

Proprietariu, redactoru respunditoriu și editoriu:

ALESANDRU ROMANU.